הִלְכוֹת תְּפִלִּין סִימָן כט ל

כט וּבוֹ סָעִיף אֶחָד:

א (ס) (א) אֵין לְבָרֵךְ שׁוּם בְּרָכָה כְּשֶׁחוֹלֵץ תְּפִלִּין, אֲפִלּוּ כְּשֶׁחוֹלְצָם עֶרֶב שַׁבָּת (ב) בֵּין (ג) הַשְּׁמָשׁוֹת:

ל זְמַן הֲנָחָתָן. וּבוֹ ה' סְעִיפִים:

א א זְמַן (א) הֲנָחָתָן בַּבֹּקֶר מִשֶּׁיִּרְאֶה אֶת חֲבֵרוֹ ב הָרָגִיל (ב) עִמּוֹ (ס) קָצָת בְּרִחוּק אַרְבַּע אַמּוֹת וְיַכִּירֶנּוּ: **ב** ג אֲסוּר לְהָנִיחַ תְּפִלִּין (ג) בַּלַּיְלָה, שֶׁמָּא יִשְׁכָּחֵם (ד) וְיִישַׁן (ג) [כ] בָּהֶם. ד אִם הֲנִיחָם (ה) קָדָם שֶׁתִּשְׁקַע הַחַמָּה וְחָשְׁכָה עָלָיו, אֲפִלּוּ הֵם עָלָיו (ו) כָּל הַלַּיְלָה (ז) מֻתָּר, (ח) וְאֵין (ג) [ג] מוֹרִין כֵּן. * ה אִם לֹא חָלַץ תְּפִלִּין מִשֶּׁשָּׁקְעָה חַמָּה מִפְּנֵי שֶׁלֹּא הָיָה לוֹ מָקוֹם לְשָׁמְרָן (ט) * וְנִמְצְאוּ עָלָיו כְּדֵי לְשָׁמְרָן, * מֻתָּר (ד) וּמוֹרִין כֵּן: **ג** ו הָיָה רוֹצֶה (י) לָצֵאת לַדָּרֶךְ (יא) בַּהַשְׁכָּמָה, (יב) מְנִיחָם,

א ר"ש בְּהִלְכוֹת תְּפִלִּין (סי' טז) בְּשֵׁם רַבֵּנוּ תָּם וְהַתּוֹסָפוֹת בְּמַנְחוֹת ל"ו (ע"ב ד"ה ושפרת) וּבְכֻלָּם דּוֹכְחֵי.

א בְּרָכוֹת ט' (ע"ב). ב תּוֹסָפוֹת (שם ד"ה אחרים) בְּשֵׁם הַיְרוּשַׁלְמִי (ברכות פ"א ה"ב). ג מְנָחוֹת ל"ו (ע"ב). ד הַרַמְבַּ"ם פֶּרֶק ד' מֵהִלְכוֹת תְּפִלִּין (ה"י-א) וְרא"ש (שם) בְּפֵרוּשׁ הַגְּמָרָא (לו:). ה שָׁם בְּגְּמָרָא (לו:).

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

ב [כ] **בָּהֶם.** עַיֵּן בְּאֵר הַיטֵב. וְכָתְבוּ הָאַחֲרוֹנִים רָמְזוֹ פָּסוּק (תהלים מט יג) 'אָדָם בִּיקָר כּוֹ' לְפִי שֶׁרַשַּׁ"י (סוכה כו: ד"ה אבל) פֵּרֵשׁ שֶׁפֵּא שֶׁהוּא מַעֲשֶׂה בְּהֶם וְאֵינוֹ כָּבוֹד לַתְּפִלִּין, וּתְפִלִּין נִקְרָאוּ 'יְקָר כְּרַבְרִבִין בְּמַגִּלָּה (טז:) 'יְקָר' אֵלּוּ תְּפִלִּין, וְזֶה שֶׁכָּתוּב 'אָדָם בִּיקָר' רָצוֹנוֹ לוֹמַר בִּתְפִלִּין 'לֹא יָלִין' וְצָרִיךְ לְהַסִּירָם כַּיָּוֹן שֶׁבָּצַת הַשֵּׁנָה נִמְשָׁל כַּבְּהֵמוֹת כּוֹ' וְהוּא רָמְזוֹ נָאֶה: [ג] **מוֹרִין כֵּן.** עַיֵּן בְּאֵר הַיטֵב. וְעַיֵּן מַה שֶּׁכָּתַבְנוּ בְּהִלְכוֹת צִיצִית (סי' יח סק"ג) שֶׁהָאַרַ"י (שער הכוונות דרושי תפילות מנחה דרוש ג) הָיָה נִזְהָר מְאֹד לְחַלְּצָן אַחַר שֶׁקִּיעַת

בְּאֵר הַיטֵב

א (ס) **אֵין לְבָרֵךְ.** וּמִטַּעַם זֶה נָכוֹן לַחֲלֹץ הַתְּפִלִּין בִּשְׂמֹאל, כִּי דָּבָר הַצָּרִיךְ בְּרָכָה נוֹטֶה בִּימִין, וְעַיֵּן מַה שֶּׁכָּתַב הַשֵּׁירֵי כְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה (הגב"י סק"א) וּבְנֵי חַיָּא (הגב"י סק"א) מִיָּשְׁבוּ עַיֵּן שָׁם: (ב) **הַשְּׁמָשׁוֹת.** עַיֵּן מָגֵן אַבְרָהָם (סק"א) שֶׁהָעֲלָה דְּאִם הֶנִּיחָן בְּשַׁבָּת לְשֵׁם מִצְוָה עוֹבֵר מִשּׁוּם 'כָּל תּוֹסִיף', אֲבָל כְּשֶׁמְּנִיחִם שֶׁלֹּא לְשֵׁם מִצְוָה אֵין אִסּוּר לְהַנִּיחָם, עַיֵּן מַה שֶּׁכָּתַב הַמָּגֵן אַבְרָהָם בְּסִימָן ש"ח סָעִיף קָטָן י"א, וּלְפִי מַה שֶּׁמְּחַלֵּק כָּאן לֹא הִקְשָׁה שָׁם מִידִי, וְלֹא יָדַעְתִּי לָמָּה לֹא מָתַרְץ שָׁם כְּהָאי חִלּוּקָה וְקַל לְהָבִין, עַיֵּן בְּתִשׁוּבַת יַד אֶלְיָהוּ סִימָן ט' וּבְסֵפֶר יַד אַהֲרֹן (הגב"י):

א (ס) **קָצָת.** דְּאִלּוּ הָרְבֵּה יַכִּירֶנּוּ אֲפִלּוּ מֵרָחוֹק, וְאֵינוֹ רָגִיל כְּלָל לֹא יַכִּיר אֲפִלּוּ בְּקָרוֹב מְאֹד: **ב** (ג) **בָּהֶם.** וְחִישִׁינַן שֶׁמָּא יְסִיחַ בִּשְׁנָתוֹ, אֲבָל מִדְּאוֹרַיְתָא מֻתָּר לְהַנִּיחָם בַּלַּיְלָה, וְאֵין מַקְרִיבִין לוֹ (מנחות לו:) לְיָלָה זְמַן תְּפִלִּין: (ג) **מוֹרִין כֵּן.** (סק"ג). כָּתַב הַשֵּׁירֵי כְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה (הגה"ט סק"א) מִנְהָגֵי שְׁבִיּוֹם צוֹם תַּעֲנִית, שֶׁאַחַר הַמִּנְחָה אֲנִי עוֹמֵד בְּקָהָל עַד עַרְבִית, שֶׁלֹּא לְהָסִיר תְּפִלִּין וְטָלִית עַד אַחַר תְּפִלַּת עַרְבִית, דְּכֵיוָן דְּלַיְלָה זְמַן תְּפִלִּין אֶלָּא שֶׁלְּכַתְּחִלָּה אֵין לְהַנִּיחָם, מֵאַחַר שֶׁכְּבָר הֵם עָלַי מִשְׁעַת הַמִּנְחָה טוֹב שֶׁלֹּא לְחָלְצָן עַד אַחַר תְּפִלַּת עַרְבִית, לְפִיכָךְ בְּתִשְׁעָה בְּאָב שֶׁמְּנִיחִין תְּפִלִּין בְּתְפִלַּת הַמִּנְחָה אֵין לְחַלֵּץ אוֹתָם קֹדֶם תְּפִלַּת עַרְבִית, וּמַה שֶּׁהָעָם נוֹהֲגִים לְחַלֵּץ אוֹתָם הַיְינוּ טַעֲמָא דְּלָאו כֻּלֵּי עָלְמָא דַּיְנֵי גְּמִירֵי, וַחֲכָם הַדּוֹר אֵין לָהֶם לְהוֹרוֹת דְּהָא אֵין מוֹרִין כֵּן עַד כָּאן. וְכֵן כָּתַב בְּלֶחֶם חֲמוּדוֹת (דברי חמודות) הִלְכוֹת תְּפִלִּין אוֹת ע"ט, וְכָתַב עוֹלַת תָּמִיד (סק"ד) שֶׁדְּבָרָיו נְכוֹנִים עַיֵּן שָׁם, וְכֵן פָּסַק בַּהֲלָכוֹת קְטַנּוֹת חֵלֶק א' סִימָן רצ"ח עַיֵּן שָׁם. אֲבָל מֵהֲרִי"ל בְּהִלְכוֹת תִּשְׁעָה בְּאָב (מנהגים) כָּתַב שֶׁהָיָה חוֹלֵץ תְּפִלִּין שֶׁלּוֹ מִיָּד אַחַר קְרִיאָתוֹ לְמִנְחָה, וְכֵן נִרְאֶה דַּעַת הַמָּגֵן אַבְרָהָם (סק"ג) שֶׁכָּתַב בְּרִבִּים צָרִיךְ לְחָלְצָן, וְכֵן הִכְרִיעַ בְּתִשׁוּבַת שְׁבוּת יַעֲקֹב חֵלֶק ב' סִימָן כ"ד עַיֵּן שָׁם: (ד) **וּמוֹרִין כֵּן.** וְצָרִיךְ שֶׁיֹּאמַר שֶׁעוֹשֶׂה כֵּן כְּדֵי לְשָׁמְרָן. אֲבָל לְכַתְּחִלָּה אֵין מוֹרִין לְהַנִּיחָם בְּשֵׁבִיל הַשְּׁמִירָה. ט"ז (סק"ד):

בֵּאוּר הַהֲלָכָה

לְשׁוֹנוֹ הַקָּשֶׁה שֶׁל תְּפִלִּין צָרִיךְ שֶׁיִּהְיֶה לְמַעְלָה בְּעֹרֶף וְלֹא לְמַטָּה בְּמִקְרָקַע הַצַּוָּאר:

ב * אִם לֹא חָלַץ תְּפִלִּין מִשֶּׁשָּׁקְעָה חַמָּה. רְצוֹנוֹ לוֹמַר גְּמַר שְׁקִיעָה דְּהוּא צֵאת הַכּוֹכָבִים, דְּאִז הוּא זְמַן חֲלִיצַת תְּפִלִּין מִדִּינָא. דְּאִלּוּ בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת, אֲפִלּוּ אִם הָיָה לוֹ מָקוֹם לִשְׁמָרָן אֵין צָרִיךְ לְחָלְצָן, כֵּן מוּכָח בְּמַנְחוֹת ל"ו עַמּוּד ב' אֲפִלּוּ לְמַאן דְּאִית לֵיהּ לַיְלָה לָאו זְמַן תְּפִלִּין וְכָל שֶׁכֵּן לְרִידַד דְּסָקְסְנִין לַיְלָה זְמַן תְּפִלִּין, **וְכֵן כָּתַב הַלְבוּשׁ** (ס"ב) **וְהַפְּרִי מְגַדִּים** (א"א סק"ב) **דְּמוֹרִין כֵּן לְכַתְּחִלָּה:**

* **וְנִמְצְאוּ עָלָיו כְּדֵי לִשְׁמָרָן. עַיֵּן בְּמִגֵּן אַבְרָהָם** (סק"ד) **שֶׁכָּתַב דְּצָרִיךְ שֶׁיֹּאמַר לָהֶם כֵּן שְׁעוֹשֶׂה כְּדֵי לִשְׁמָרָן וְכֵן מוּכָח בְּגְּמָרָא** (מנחות לו:), **וְגִלְאוּ כָּל הַמְקֻרָּשִׁים** [וְהַפְּרִי מְגַדִּים וְהַמַּחֲצִית הַשֶּׁקֶל וְהָאַרְצוֹת הַחַיִּים (המאיר לארץ סק"י)], **ג דְּבִגְמָרָא** (שם) **מִשְּׁמַע לְהַקַּף בְּמַעֲשֶׂה דְּרַב אַשֵּׁי עַיֵּן שָׁם, וְלַעֲנִיוּת דַּעְתִּי נִרְאֶה פְּשׁוּט דְּהוּא בָּא לְהוֹסִיף עַל דִּבְרֵי הַמְחַבֵּר דְּאִלּוּ אִם בָּאֱמֶת אֵין כַּוָּנָתוֹ בִּשְׁבִיל הַשְּׁמִירָה רַק שֶׁהוּא אוֹמֵר לָהֶם כֵּן שְׁעוֹשֶׂה בִּשְׁבִיל הַשְּׁמִירָה כְּדֵי שֶׁלֹּא יְבוֹאוּ לְהַזִּיר לְהָנִיחַ לַכְּתְחִלָּה בַּלַּיְלָה, גַּם כֵּן דַּי בְּכָךְ,** וְכֵן מוּכָח בְּהָדְיָא שָׁם בִּגְמָרָא בְּמַעֲשֶׂה דְּרַב אַשֵּׁי:

* **מֻתָּר וּמוּרִין כֵּן. עַיֵּן בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה** (סק"ט) **בְּמַה שֶּׁכָּתַבְנוּ דְּיֵשׁ מִקְּלִין אֲפִלּוּ לְהָנִיחַ לַכְּתְחִלָּה בִּשְׁבִיל הַשְּׁמִירָה, וְנִרְאֶה לִי פְּשׁוּט דְּאַף דְּמֻתָּר לְכַתְּחִלָּה בִּמְחַשְׁבְתּוֹ שֶׁלּוֹבְשָׁן לְשֵׁם מִצְוָה וְכִדְמוּכָח בְּמַעֲשֶׂה דְּרַב אַשֵּׁי הַנַּ"ל, אַף עַל פִּי כֵן הַיּוֹם, וּכְדִלְקַמָּן בְּסִימָן ל"ז** (ס"ב) עַיֵּן שָׁם. וְהַטַּעַם, (ס) דְּעַד זְמַן הַזֶּה חִיְישִׁינַן שֶׁמָּא יִישַׁן בָּהֶם, וּבְכֻלָּל לַיְלָה הוּא לְעִנְיַן תְּפִלִּין:

א (א) **הֲנָחָתָן.** רְצוֹנוֹ לוֹמַר תְּחִלַּת זְמַן הֲנָחָתָן, מַשְׁמָעוּת דְּאָמְרִינַן [בְּגֵדָה נ"א עַמּוּד ב'] דִּבְנֵי מַעֲרָבָא הָיוּ מְבָרְכִין אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ לְשָׁמֹר חֻקָּיו בְּתַר דְּמִסְלְקֵי תְּפִלִּין בַּלַּיְלָה, (ס) שֶׁהֵם הָיוּ סוֹבְרִים דְּלַיְלָה לָאו זְמַן תְּפִלִּין הוּא וְנָפְקָא לְהוּ זֶה מִקְּרָא (שמות יג י) 'וְשָׁמַרְתָּ אֶת הַחֻקָּה הַזֹּאת לְמוֹעֲדָהּ מִיָּמִים יָמִימָה', יָמִים וְלֹא לֵילוֹת, אֲבָל לְדִידָן דְּסָבִירָא לָן דְּהַאי קְרָא אָתֵי לְעִנְיַן אַחַר כְּדַאִיתָא בַּגְּמָרָא, וְלַיְלָה קַיְימָא לָן (מנחות לו:) דְּזְמַן תְּפִלִּין הוּא אַף אֵין אֵין לְהַנִּיחָם לְכַתְּחִלָּה דְּגָזְרוּ שֶׁמָּא יִישַׁן בָּהֶם וְיָפִיחַ, הִלְכָךְ אֵין לְבָרֵךְ: **(ב) בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת.** פֵּרוּשׁ אַף דְּקַיְימָא לָן שַׁבָּת וְיוֹם טוֹב לָאו זְמַן תְּפִלִּין, (ס) וּכְשֶׁיִּרְצֶה לְהַנִּיחָן אָז לְשֵׁם מִצְוָה עוֹבֵר עַל 'כָּל תּוֹסִיף', מִכָּל מָקוֹם כֵּיוָן שֶׁאִם מְנִיחָן עֲלֵיהֶן בְּלִי כַּוָּנָה לְשֵׁם מִצְוָה אֵין בָּזֶה אִסּוּר מִן הַתּוֹרָה אֶלָּא מִדִּבְרֵי סוֹפְרִים (ג) מִשּׁוּם גְּזֵרָה שֶׁמָּא יֵצֵא בָּהֶן לִרְשׁוּת הָרַבִּים, וְיֵשׁ חוֹלְקִין גַּם עַל זֶה כְּמוֹ שֶׁיְּבֹאַר לְקַמָּן בְּסִימָן ל"א (סק"ה), לְפִיכָךְ לֹא שַׁיָּךְ בָּרְכָה עַל זֶה, כֵּיוָן שֶׁבַּחֲלִיצַת הַתְּפִלָּה מַצַּד עַצְמָהּ אֵין בָּהּ מִצְוָה וְאֵינוֹ חוֹלְצָן אֶלָּא מִשּׁוּם גְּזֵרָה:

א (א) **הֲנָחָתָן.** רְצוֹנוֹ לוֹמַר תְּחִלַּת זְמַן הֲנָחָתָן, מַשְׁמָעוּת דְּאָמְרִינַן שֶׁמָּא יִישַׁן בָּהֶם, וּבְכֻלָּל לַיְלָה הוּא לְעִנְיַן תְּפִלִּין: **(ב) עִמּוֹ קָצָת.** דְּאִלּוּ הָרְבֵּה יַכִּירֶנּוּ אֲפִלּוּ מֵרָחוֹק, וְאֵינוֹ רָגִיל כְּלָל לֹא יַכִּיר אֲפִלּוּ בְּקָרוֹב מְאֹד: **ב** (ג) **בַּלַּיְלָה.** וּבֵין הַשְּׁמָשׁוֹת, מִדִּבְרֵי הַמְּגִן אַבְרָהָם (סק"ב) מַשְׁמַע א] דְּמֻתָּר לְכַתְּחִלָּה לְהָנִיחַ, אֲבָל בִּפְרִי מְגַדִּים מִסְתַּפֵּק בָּזֶה, אִם לֹא שֶׁלֹּא קִיֵּם עֲדַיִן מִצְוַת תְּפִלִּין בְּאוֹתוֹ יוֹם, דְּאָז יְנִיחֵם בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת: **(ד) וְיִישַׁן בָּהֶם.** וְחִיְישִׁינַן שֶׁמָּא יָפִיחַ בִּשְׁנָתוֹ, (ס) אֲבָל מִדְּאוֹרַיְתָא מֻתָּר לְהַנִּיחָם בַּלַּיְלָה, דְּקַיְימָא לָן לַיְלָה זְמַן תְּפִלִּין: **(ה) קָדָם שֶׁתִּשְׁקַע וְכוּ'.** רְצוֹנוֹ לוֹמַר דְּלָא אִסְרוּ רַבָּנָן רַק לְהַנִּיחָם לְכַתְּחִלָּה בַּלַּיְלָה, (ג) אֲבָל מִכַּיָּוֹן שֶׁכְּבָר מֻנָּחִין עָלָיו מִבְּעוֹד יוֹם לֹא הִצְרִיכוּם לְחָלְצָן: **(ו) כָּל הַלַּיְלָה.** פֵּרוּשׁ, כָּל זְמַן שֶׁאֵין חוֹלְצָן, (ד) דְּאִלּוּ חוֹלְצָן פַּעַם אַחַת שׁוּב אָסוּר לְהַנִּיחָן: **(ז) מֻתָּר.** רְצוֹנוֹ לוֹמַר עַד זְמַן שֶׁרוֹצֶה לִישַׁן, דְּאָז בְּהֶכְרֵחַ מְסִירָן, שֶׁאָסוּר לִישַׁן שְׁנַת קֶבַע בָּהֶן וּכְדִלְקַמָּן בְּסִימָן מ"ד (ס"א). **(ח) וְאֵין מוֹרִין כֵּן.** הַלָּכָה לְמַעֲשֶׂה לְאַחֲרִים, שֶׁמָּא יָבוֹאוּ לְהַנִּיחָן לְכַתְּחִלָּה, וְעַל כֵּן לֹא יַעֲשֶׂה כֵּן אֶלָּא בֵּינוֹ לְבֵין עַצְמוֹ (ו) ב] אֲבָל לֹא בְּרַבִּים, דְּהוּא גַּם כֵּן כְּהוֹרָאָה, וְעַל כֵּן (ו) אֵין לְהִתְפַּלֵּל בָּהֶם תְּפִלַּת עַרְבִית בְּתַעֲנִית צִבּוּר בְּרַבִּים: **(ט) וְנִמְצְאוּ עָלָיו.** דַּוְקָא נִמְצְאוּ מִקְּלִין וּמוּרִין שֶׁבְּשְׁבִיל הַשְּׁמִירָה אֵין צָרִיךְ לַחֲלֹץ עַד אַחַר שֶׁלֹּא יָשַׁן, (ס) אֲבָל לְהַנִּיחָם לְכַתְּחִלָּה אָסוּר בִּשְׁבִיל הַשְּׁמִירָה, וְיֵשׁ מְקִלִּין בָּזֶה [עוֹלַת תָּמִיד (סק"ג) וְהַגְּרָ"א (סק"ג)]: **ג (י) לָצֵאת לַדָּרֶךְ.** וְקָשֶׁה לוֹ לַהֲנִיחָן אַחַר כָּךְ מִפְּנֵי הַקֹּר וְכָל כְּהָאי גַּוְנָא [חַיֵּי אָדָם (כלל יד סי"ז)]: **(יא) בַּהַשְׁכָּמָה.** אֲפִלּוּ (ס) קֹדֶם עֲמוּד הַשַּׁחַר: **(יב) מְנִיחָם.** קֹדֶם יְצִיאָתוֹ. וְיָכוֹל (י) לְכַוֵּן שֶׁלּוֹבְשָׁם לְשֵׁם מִצְוָה, כֵּיוָן דְּקַיְימָא לָן לַיְלָה זְמַן

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

א (א) **אֵין לְבָרֵךְ.** פֵּרוּשׁ לְאַפּוֹקֵי מִמַּאי דְּאָמְרִינַן [בְּגֵדָה נ"א עַמּוּד ב'] דִּבְנֵי מַעֲרָבָא הָיוּ מְבָרְכִין אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ לְשָׁמֹר חֻקָּיו בְּתַר דְּמִסְלְקֵי תְּפִלִּין בַּלַּיְלָה, (ס) שֶׁהֵם הָיוּ סוֹבְרִים דְּלַיְלָה לָאו זְמַן תְּפִלִּין הוּא וְנָפְקָא לְהוּ זֶה מִקְּרָא (שמות יג י) 'וְשָׁמַרְתָּ אֶת הַחֻקָּה הַזֹּאת לְמוֹעֲדָהּ מִיָּמִים יָמִימָה', יָמִים וְלֹא לֵילוֹת, אֲבָל לְדִידָן דְּסָבִירָא לָן דְּהַאי קְרָא אָתֵי לְעִנְיַן אַחַר כְּדַאִיתָא בַּגְּמָרָא, וְלַיְלָה קַיְימָא לָן (מנחות לו:) דְּזְמַן תְּפִלִּין הוּא אַף אֵין אֵין לְהַנִּיחָם לְכַתְּחִלָּה דְּגָזְרוּ שֶׁמָּא יִישַׁן בָּהֶם וְיָפִיחַ, הִלְכָךְ אֵין לְבָרֵךְ: **(ב) בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת.** פֵּרוּשׁ אַף דְּקַיְימָא לָן שַׁבָּת וְיוֹם טוֹב לָאו זְמַן תְּפִלִּין, (ס) וּכְשֶׁיִּרְצֶה לְהַנִּיחָן אָז לְשֵׁם מִצְוָה עוֹבֵר עַל 'כָּל תּוֹסִיף', מִכָּל מָקוֹם כֵּיוָן שֶׁאִם מְנִיחָן עֲלֵיהֶן בְּלִי כַּוָּנָה לְשֵׁם מִצְוָה אֵין בָּזֶה אִסּוּר מִן הַתּוֹרָה אֶלָּא מִדִּבְרֵי סוֹפְרִים (ג) מִשּׁוּם גְּזֵרָה שֶׁמָּא יֵצֵא בָּהֶן לִרְשׁוּת הָרַבִּים, וְיֵשׁ חוֹלְקִין גַּם עַל זֶה כְּמוֹ שֶׁיְּבֹאַר לְקַמָּן בְּסִימָן ל"א (סק"ה), לְפִיכָךְ לֹא שַׁיָּךְ בָּרְכָה עַל זֶה, כֵּיוָן שֶׁבַּחֲלִיצַת הַתְּפִלָּה מַצַּד עַצְמָהּ אֵין בָּהּ מִצְוָה וְאֵינוֹ חוֹלְצָן אֶלָּא מִשּׁוּם גְּזֵרָה:

א (א) **הֲנָחָתָן.** רְצוֹנוֹ לוֹמַר תְּחִלַּת זְמַן הֲנָחָתָן, מַשְׁמָעוּת דְּאָמְרִינַן שֶׁמָּא יִישַׁן בָּהֶם, וּבְכֻלָּל לַיְלָה הוּא לְעִנְיַן תְּפִלִּין: **(ב) עִמּוֹ קָצָת.** דְּאִלּוּ הָרְבֵּה יַכִּירֶנּוּ אֲפִלּוּ מֵרָחוֹק, וְאֵינוֹ רָגִיל כְּלָל לֹא יַכִּיר אֲפִלּוּ בְּקָרוֹב מְאֹד: **ב** (ג) **בַּלַּיְלָה.** וּבֵין הַשְּׁמָשׁוֹת, מִדִּבְרֵי הַמְּגִן אַבְרָהָם (סק"ב) מַשְׁמַע א] דְּמֻתָּר לְכַתְּחִלָּה לְהָנִיחַ, אֲבָל בִּפְרִי מְגַדִּים מִסְתַּפֵּק בָּזֶה, אִם לֹא שֶׁלֹּא קִיֵּם עֲדַיִן מִצְוַת תְּפִלִּין בְּאוֹתוֹ יוֹם, דְּאָז יְנִיחֵם בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת: **(ד) וְיִישַׁן בָּהֶם.** וְחִיְישִׁינַן שֶׁמָּא יָפִיחַ בִּשְׁנָתוֹ, (ס) אֲבָל מִדְּאוֹרַיְתָא מֻתָּר לְהַנִּיחָם בַּלַּיְלָה, דְּקַיְימָא לָן לַיְלָה זְמַן תְּפִלִּין: **(ה) קָדָם שֶׁתִּשְׁקַע וְכוּ'.** רְצוֹנוֹ לוֹמַר דְּלָא אִסְרוּ רַבָּנָן רַק לְהַנִּיחָם לְכַתְּחִלָּה בַּלַּיְלָה, (ג) אֲבָל מִכַּיָּוֹן שֶׁכְּבָר מֻנָּחִין עָלָיו מִבְּעוֹד יוֹם לֹא הִצְרִיכוּם לְחָלְצָן: **(ו) כָּל הַלַּיְלָה.** פֵּרוּשׁ, כָּל זְמַן שֶׁאֵין חוֹלְצָן, (ד) דְּאִלּוּ חוֹלְצָן פַּעַם אַחַת שׁוּב אָסוּר לְהַנִּיחָן: **(ז) מֻתָּר.** רְצוֹנוֹ לוֹמַר עַד זְמַן שֶׁרוֹצֶה לִישַׁן, דְּאָז בְּהֶכְרֵחַ מְסִירָן, שֶׁאָסוּר לִישַׁן שְׁנַת קֶבַע בָּהֶן וּכְדִלְקַמָּן בְּסִימָן מ"ד (ס"א). **(ח) וְאֵין מוֹרִין כֵּן.** הַלָּכָה לְמַעֲשֶׂה לְאַחֲרִים, שֶׁמָּא יָבוֹאוּ לְהַנִּיחָן לְכַתְּחִלָּה, וְעַל כֵּן לֹא יַעֲשֶׂה כֵּן אֶלָּא בֵּינוֹ לְבֵין עַצְמוֹ (ו) ב] אֲבָל לֹא בְּרַבִּים, דְּהוּא גַּם כֵּן כְּהוֹרָאָה, וְעַל כֵּן (ו) אֵין לְהִתְפַּלֵּל בָּהֶם תְּפִלַּת עַרְבִית בְּתַעֲנִית צִבּוּר בְּרַבִּים: **(ט) וְנִמְצְאוּ עָלָיו.** דַּוְקָא נִמְצְאוּ מִקְּלִין וּמוּרִין שֶׁבְּשְׁבִיל הַשְּׁמִירָה אֵין צָרִיךְ לַחֲלֹץ עַד אַחַר שֶׁלֹּא יָשַׁן, (ס) אֲבָל לְהַנִּיחָם לְכַתְּחִלָּה אָסוּר בִּשְׁבִיל הַשְּׁמִירָה, וְיֵשׁ מְקִלִּין בָּזֶה [עוֹלַת תָּמִיד (סק"ג) וְהַגְּרָ"א (סק"ג)]: **ג (י) לָצֵאת לַדָּרֶךְ.** וְקָשֶׁה לוֹ לַהֲנִיחָן אַחַר כָּךְ מִפְּנֵי הַקֹּר וְכָל כְּהָאי גַּוְנָא [חַיֵּי אָדָם (כלל יד סי"ז)]: **(יא) בַּהַשְׁכָּמָה.** אֲפִלּוּ (ס) קֹדֶם עֲמוּד הַשַּׁחַר: **(יב) מְנִיחָם.** קֹדֶם יְצִיאָתוֹ. וְיָכוֹל (י) לְכַוֵּן שֶׁלּוֹבְשָׁם לְשֵׁם מִצְוָה, כֵּיוָן דְּקַיְימָא לָן לַיְלָה זְמַן

שַׁעַר הַצִּיּוּן

א (ס) תּוֹסָפוֹת (ברכות מד: ד"ה ולבני) בֵּית יוֹסֵף (ד"ה ולא): **(ג)** מָגֵן אַבְרָהָם לְקַמָּן בְּסִימָן ל"א (סק"א): **(ד)** בֵּית יוֹסֵף (ד"ה ואיכא):

א (ס) לְבוּשׁ (ס"ב) וּפְרִי מְגַדִּים (משב"ז סק"א): **ב (ב)** מָגֵן אַבְרָהָם (סק"א): **(ג)** בֵּית יוֹסֵף (שם) וְעַ"ז (סק"ד): **ג (ס)** רַשַּׁ"י מַנְחוֹת ל"ו עַמּוּד א' (ד"ה והיו): **(ד)** מַנְחוֹת ל"ו עַמּוּד א': **(ה)** פְּרִי מְגַדִּים (משב"ז סק"ד): **(ו)** אַרְצוֹת הַחַיִּים (לב הארץ ס"ב) בְּשֵׁם אַחֲרוֹנִים: **(ז)** בֵּית יוֹסֵף (שם): **(ח)** מָגֵן אַבְרָהָם (סק"ד): **(ט)** בֵּית יוֹסֵף (ד"ה ואיכא):

לִיקוּטֵי דִּבְרֵי הָרַב: א] וכן משמע בשו"ע הרב (ס"ב וס"ד). אבל בסידור כתב שאין להניח תפילין אחר תחלת השקיעה ואם היו עליו מקודם אין צריך לחלצן כי אם בערב שבת ובערב יום טוב שצריך לחלצן לפני השקיעה זמן מה קודם שמדליקין הנרות בערב שבת.

ב] ובשו"ע הרב (ס"ב) כתב: אבל לא ברבים וכו' אלא א"כ הוא בבית המדרש, שביושבי בית המדרש אין לחוש שיטעו. **ג]** בשו"ע הרב (ס"ב בסוגריים) כתב שאף אם נמצאו עליו צריך שיאמר להרואים שעושה כן כדי לשומרן.

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah

(יג) * וּכְשֶׁמַּגִּיעַ זְמַנָּן יְמַשְׁמֵשׁ בָּהֶם וִיבָרֵךְ, דְּלֵיכָּא לְמֵיחַשׁ שֶׁמָּא יִישַׁן בָּהֶם * כֵּיוָן שֶׁהִשְׁכִּים (יד) וְיָצָא (ה) לַדָּרָךְ: ד * [ד]הָיָה בָּא בַּדֶּרֶךְ וּתְפִלִּין בְּרֹאשׁוֹ (טו) וְשָׁקְעָה עָלָיו (ו) חַמָּה, אוֹ שֶׁהָיָה יוֹשֵׁב בְּבֵית הַמִּדְרָשׁ וּתְפִלִּין בְּרֹאשׁוֹ (טז) וְקִדֵּשׁ עָלָיו הַיּוֹם, יַנִּיחַ יָדוֹ עֲלֵיהֶם עַד שֶׁיַּגִּיעַ לְבֵיתוֹ. וְאִם יֵשׁ בַּיִת קָרוֹב לַחוֹמָה שֶׁמִּשְׁתַּמְּרִים שָׁם, חוֹלְצָם וּמַנִּיחָם שָׁם: ה * [ה]וְיֵשׁ מִי שֶׁאוֹמֵר שֶׁאִם הִתְפַּלֵּל (ז) [ז]תְּפִלַּת עַרְבִית (יז) מִבְּעוֹד יוֹם עַד שֶׁלֹּא הֵנִיחַ תְּפִלִּין, אֵין לוֹ לְהַנִּיחָם אַחַר כָּךְ:

ז בְּיָצָה ט״ו (ע״א) לְפֵרוּשׁ הַתּוֹסָפוֹת (ד״ה היה). ח כְּתַבְי מוֹרֵנוּ הָרַב רַבִּי יִשְׂרָאֵל (תרומת הדשן ח״ב) סִימָן קכ״א.

בֵּאוּר הֵיטֵב

ג (ה) [ה]דָּרָךְ. וְדַוְקָא הוֹלֵךְ בְּרַגְלָיו אוֹ רוֹכֵב, אֲבָל יוֹשֵׁב בַּעֲגָלָה אָסוּר לְהַנִּיחַ שָׁמָּא יִישַׁן בָּהֶם, כֵּן כָּתַב לְבוּשׁ: ד (ו) חַמָּה. מִירֵי בְּחֹל. וְאַף עַל גַּב דְּאָמְרִינַן בְּסָמוּךְ דְּאֵין צָרִיךְ לְחַלְצָן דְּלֵילָה זְמַן תְּפִלִּין, שְׁאנִי הָכָא דְּיֵשׁ לַחוֹשׁ לְמִי שֶׁיִּתְפַּנֵּא בּוֹ יְטִיָּעָה לוֹמַר שֶׁמָּתַר לְהַנִּיחַ אִו תְּפִלִּין, אֲבָל בְּסָמוּךְ מִירֵי שֶׁיּוֹשֵׁב בְּבֵיתוֹ. וְכֵן מַה שֶּׁכָּתַב אַחַר זֶה קָדַשׁ עָלָיו הַיּוֹם, רְצוֹנוֹ לוֹמַר קְרִאַת שֶׁבָּת עָלָיו וְצָרִיךְ לְחַלְצָן, אֲבָל בְּחֹל אֵין צָרִיךְ. וְאַף עַל פִּי. שֶׁהַצִּבּוּר הִתְפַּלְּלוּ מַתַּר לְהַנִּיחַ תְּפִלִּין. מָגֵן אַבְרָהָם (סק״ו):

(סק״ה) לא כָּתַב כֵּן עַיֵּן שָׁם: ה (ז) תְּפִלַּת עַרְבִית. וְכָתַב בְּבִרְכֵּי יוֹסֵף (סק״ג) בְּשֵׁם (דְּבַר) [וְזִכְרוֹן] מֹשֶׁה בְּרַךְ עַל הַתְּפִלִּין בַּלַּיְלָה אוֹ שֶׁפָּבוּר שֶׁהוּא יוֹם וְהָיָה לַיְלָה, אֵין צָרִיךְ לְבָרֵךְ כְּשֶׁמַּגִּיעַ זְמַן הֲנָחַת תְּפִלִּין, עַיֵּן שָׁם:

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

הַחַמָּה, עַיֵּן שָׁם: ה (ז) תְּפִלַּת עַרְבִית. וְכָתַב בְּבִרְכֵּי יוֹסֵף (סק״ג) בְּשֵׁם (דְּבַר) [וְזִכְרוֹן] מֹשֶׁה בְּרַךְ עַל הַתְּפִלִּין בַּלַּיְלָה אוֹ שֶׁפָּבוּר שֶׁהוּא יוֹם וְהָיָה לַיְלָה, אֵין צָרִיךְ לְבָרֵךְ כְּשֶׁמַּגִּיעַ זְמַן הֲנָחַת תְּפִלִּין, עַיֵּן שָׁם:

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

תְּפִלִּין הוּא. וַאֲפִלּוּ (יט) הָיָה לוֹ מָקוֹם לְשָׁמְרָן, גַּם כֵּן מַתָּר לְלָבְשָׁן, כֵּיוָן דְּלֵיכָּא לְמֵיחַשׁ לְשָׁמָּא יִישַׁן בָּהֶם וּכְדִלְקַמָּיהּ: (יג) וּכְשֶׁמַּגִּיעַ זְמַנָּן. דְּאַף דְּהִתִּירוּ חַנ״ל לְהַקְדִּים הַהֲנָחָה בַּלַּיְלָה בְּמָקוֹם דְּלֵיכָּא לְמֵיחַשׁ לְשָׁנָה, אֲפִלּוּ הָכִי לְעִנְיַן בְּרָכָה לֹא רָצוּ לְתַקֵּן לוֹמַר וְצִוָּנוּ קֹדֶם הַזְּמַן. וּמִכָּל מָקוֹם (יג) אִם קִדֵּם וּבֵרַךְ בַּלַּיְלָה כְּשֶׁהֲנִיחָם, אֵין צָרִיךְ לְבָרֵךְ שֵׁנִית בַּבֹּקֶר: (יד) וְיָצָא לַדָּרָךְ. וְדַוְקָא (יג) הוֹלֵךְ בְּרַגְלָיו (יה) [א]אוֹ רוֹכֵב, אֲבָל יוֹשֵׁב בַּעֲגָלָה אָסוּר לְהָנִיחַ, שָׁמָּא יִישַׁן בָּהֶם, וְעַיֵּן בְּבֵאוּר הֲלָכָה (ד״ה כיון): ד (טו) וְשָׁקְעָה וְכוּ׳. רֵישָׁא זוֹ (טו) מְיֻרֵּי בְּחֹל, וּלְחַלְצָן וּלְנָשְׁאָן בְּיָדוֹ הוּא מִתְיָרֵא שֶׁמָּא יִפָּלוּ מִמֶּנּוּ בַּדָּרָךְ, וְהִתִּירוּ לוֹ לְהַנִּיחַ יָדוֹ עֲלֵיהֶם וּלְכַסּוֹתָם. וְאַף עַל גַּב דְּבִסְעִיף ב׳ אָמְרִינַן דְּמִכֵּיוָן שֶׁהֵם מְכֻבָּד עָלָיו אֵין צָרִיךְ לְחַלְצָן, שְׁאנִי הָכָא (טז) דְּמִי שֶׁיִּפְגַּע בּוֹ פֶּן יִטְעֶה לוֹמַר שֶׁמָּתַר לְהָנִיחַ אָז תְּפִלִּין, אֲבָל בְּסָמוּךְ מֵיְרֵי שֶׁיּוֹשֵׁב בְּבֵיתוֹ. וְהַאי וְשָׁקְעָה חַמָּה (יז) פֵּרוּשׁ, סוֹף שְׁקִיעָה דְּהוּא צֵאת הַכּוֹכָבִים, דִּבְבֵין הַשְּׁמָשׁוֹת אֵין צָרִיךְ לְחַלְצָן וּמוּתָּרִין כֵּן לְמַעֲשֶׂה. וְכָל זֶה מִדִּינָא, וּכְשֵׁם הָאַר״י זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה (שער הכוונות דרושי תפילת מנחה דרוש ב) כָּתוּב שֶׁהָיָה נִזְהָר לְחַלְצָן אַחַר שְׁקִיעַת הַחַמָּה: (טז) וְקִדֵּשׁ וְכוּ׳. רְצוֹנוֹ לוֹמַר דְּנַעֲשָׂה בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת וְאִי אֶפְשָׁר לוֹ לְשָׂא אוֹתָם בְּיָדוֹ לְבֵיתוֹ מִפְּנֵי קְדֻשַּׁת שַׁבָּת, וּלְהַשְׁאִיר אוֹתָם שָׁם אִי אֶפְשָׁר, דְּהָתָם מְדָרְשׁוֹת שֶׁלָּהֶם הָיוּ בַּשָּׂדֶה מָקוֹם שֶׁאֵין מְשַׁמֵּר (יח) מִפְּנֵי הַגַּנָּבִים, עַל כֵּן הִתִּירוּ לוֹ חֲכָמִים לְנָשְׂאָם עָלָיו דֶּרֶךְ מַלְבּוּשׁ עַד בֵּיתוֹ, אַף צָרִיךְ לְכַסּוֹתָם שֶׁלֹּא יִרְאוּהוּ שֶׁהוּא נוֹשֵׂא תְּפִלִּין עָלָיו בְּשַׁבָּת: ה (יז) מִבְּעוֹד יוֹם. וַאֲפִלּוּ עוֹד הַיּוֹם גָּדוֹל (יט) קֹדֶם שְׁקִיעָה, לְפִי שֶׁכְּבָר עָשׂוּ לַזְּמַן הַזֶּה לַיְלָה וּזְמַן שְׁכִיבָה בְּקְרִיאַת שְׁמַע וּתְפִלָּה שֶׁל עַרְבִית, וְאִם יָנִיחַ בּוֹ תְּפִלִּין יַחְזֹר וְיַעֲשֶׂהוּ יוֹם וַהֲרֵי הֵן שְׁתֵּי קְלוּת שֶׁסּוֹתְרוֹת זוֹ אֶת זוֹ. אַף הָאַחֲרוֹנִים (כ) [ג]דְּמַחֲיֵב לַהֲנִיחָן (כא) וּבְלֵי בְּרָכָה כָּל זְמַן שֶׁהוּא קֹדֶם צֵאת הַכּוֹכָבִים. וְאִם הוּא לֹא הִתְפַּלֵּל עֲדַיִן אַף עַל פִּי שֶׁהִצְּבּוּר הִתְפַּלְּלוּ, אֵין בְּכָךְ כְּלוּם וְיָנִיחַם בְּבְרָכָה (כב) אִם הוּא עֲדַיִן יוֹם, כֵּיוָן שֶׁהוּא אֵינוֹ עוֹשֶׂה שְׁתֵּי קְלוּת הַסּוֹתְרוֹת זוֹ אֶת זוֹ. (כג) וְדַוְקָא אִם לֹא הֵנִיחָן בְּאוֹתוֹ יוֹם כְּלָל, אֲבָל אִם כְּבָר הֵנִיחַ תְּפִלִּין רַק שֶׁרוֹצֶה לְהָנִיחַ גַּם עַתָּה, אֵין רָאוּי לַהֲנִיחָם אִם הִצְּבּוּר כְּבָר הִתְפַּלְּלוּ עַרְבִית:

בֵּאוּר הֲלָכָה

לֹא יְבָרֵךְ אָז עַל הַתְּפִלִּין, וּרְאָיָה לְדִבְרֵינוּ דְּעִקַּר רְאִיַת הָעוֹלַת תָּמִיד (סק״ג) וְהַגְּרָ״א (ס״ג) הוּא מִמַּה דְּאִיתָא שָׁם (מנחות לו.) בְּבְרִייְתָא וּמְתִירָא שֶׁמָּא יֹאבְדוּ וְכוּ׳, וַהֲרֵי שָׁם גַּם כֵּן פָּסַק הַבְּרִייְתָא דְּאֵין לְבָרֵךְ עַד שֶׁיַּגִּיעַ הַזְּמַן, וּכְמוֹ שֶׁפָּסַק הַטּוּר וְשֻׁלְחָן עָרוּךְ (ס״ג) כְּהָרַא״שׁ (הלכות תפילין סי׳ טז) וּדְלֹא כְּרַבֵּנוּ פָּרֶץ (מצוה קנג הגהה יא) וּכְמוֹ שֶׁכָּתַב הַגְּרָ״א (שם):

ג * וּכְשֶׁמַּגִּיעַ זְמַנָּן. עַיֵּן בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה (ס״ק יג) בְּמֶה שֶׁכָּתַבְנוּ וּמִכָּל מָקוֹם אִם קִדֵּם וְכוּ׳, הוּא מֵחִדּוּשֵׁי רַבִּי עֲקִיבָא אֵיגֶר שֶׁכָּתַב דְּנוֹכֹל לִסְמֹךְ בָּזֶה עַל דַּעַת הָרַבֵּנוּ פָּרֶץ (מצוה קנו הגה יא), עַיֵּן שָׁם, וּמִשְׁמַע מִזֶּה דִּבְלֹא הִשְׁכִּים וְיָצָא לַדֶּרֶךְ צָרִיךְ לַחֲזֹר וּלְבָרֵךְ אִם בָּרַךְ עַל הַתְּפִלִּין בַּלַּיְלָה, וּמִדְּבָרֵי הַבִּרְכֵי יוֹסֵף (סק״ג) שֶׁהוּבָא בְּשַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה (סק״ז) מַשְׁמַע דְּבִדִיעֲבַד בְּכָל גַּוְנֵי אֵין צָרִיךְ לַחֲזֹר וּלְבָרֵךְ, וְלֹא הֵבִיא בִּבְרֵכִי יוֹסֵף טַעַם לָזֶה, וְאוּלַי שֶׁבְּדִיעֲבַד נִסְמַךְ עַל שִׁיטַת רַשׁ״י (מנחות לו: ד״ה ואם) וְרַבֵּנוּ יוֹנָה (ברכות ד: ד״ה אמר) שֶׁפְּבִירָא לְהוּ דְּמַאי דְּאָמְרִינַן הֲלָכָה וְאֵין מוֹרִין כֵּן הוּא אֲפִלּוּ לְעִנְיַן לְהַנִּיחַ לְכַתְּחִלָּה, אַף בְּשֻׁלְחָן עָרוּךְ סָעִיף ב׳ לֹא פָּסַק כְּוָותֵיהּ וְצָרִיךְ עִיּוּן לְמַעֲשֶׂה. וּמִכָּל זֶה תָּבִין דְּמַה דְּנוֹהֲגִין אֵיזֶה אֲנָשִׁים בֵּימוֹת הַחֹרֶף לְהָנִיחַ תְּפִלִּין וּלְבָרֵךְ עֲלֵיהֶם תָּכֵף מִשֶּׁעָלָה עַמּוּד הַשַּׁחַר, לֹא שַׁפִּיר עָבְדִי:

* כֵּיוָן שֶׁהִשְׁכִּים וְיָצָא לַדֶּרֶךְ. עַיֵּן בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה (ס״ק יד). וְעַיֵּן בְּעַטֶּרֶת זְקֵנִים וּבְפְרִי מִגְדִּים בְּמִשְׁבְּצוֹת וְהָבֵט סָעִיף קָטָן ג׳ שֶׁמְּצַדְּדִים לוֹמַר דְּאַף בַּעֲגָלָה נִרְאֶה לְהַתִּיר, וּבְאֹרְצוֹת הַחַיִּים (לכ הארח ס״ג) מְסַכִּים לְהַמַּחְמִירִין. וְנִרְאֶה לִי דְּאִם הוּא מִתְיָרֵא שֶׁמָּא יֹאבְדֵם וְעוֹשֶׂה כְּדֵי לְשָׁמְרָם, בְּוַדַּאי אֵין לְהַחְמִיר אַף בְּיוֹשֵׁב בַּעֲגָלָה אַחֲרֵי דִּבְלָאו הָכִי דַּעַת הָעוֹלַת תָּמִיד (סק״ג) וְהַגְּרָ״א לְהָקֵל בְּמַנִּיחָן בְּשִׁבְיל הַשְּׁמִירָה:

ד * הָיָה בָּא בַּדֶּרֶךְ וְכוּ׳. עַיֵּן בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה בְּסָעִיף קָטָן ט״ו ט״ז. וְהוּא הַדִּין דְּהָיוּ מְצֵי הַמְחַבֵּר לְמִנְקַט בְּחַד גַּוְנָא, הָיָה בָּא בַּדֶּרֶךְ וְקִדֵּשׁ עָלָיו הַיּוֹם גַּם כֵּן לְעִנְיַן שַׁבָּת וּכְדִלְקַמָּן בְּסִימָן רס״ו סָעִיף י׳ אֶלָּא דְּנָקַט לִישָׁנָא דְּגְמָרָא, וְנוֹכֹל לֵאמֹר דְּהַגְּמָרָא אַשְׁמוּעִינַן רְבוּתָא דְּאַף שֶׁהוּא עוֹמֵד בְּתוֹךְ קֶהָל וְעֵדָה אֲפִלּוּ הָכִי מוֹעִיל מַה שֶּׁהוּא מַנִּיחַ יָדוֹ עֲלֵיהֶם וְלֹא חִיְישִׁינַן פֶּן יַרְגִּישׁוּ בּוֹ שֶׁהוּא נוֹשֵׂא עָלָיו תְּפִלִּין וְגַם יוֹצֵא בָּם מִבֵּית הַמִּדְרָשׁ לַחוּץ בְּשַׁבָּת. וְהָא דְּלֹא נָקַט הַגְּמָרָא וְהַמְחַבֵּר הַאי בְּבָא דְּהָיָה יוֹשֵׁב בְּבֵית הַמִּדְרָשׁ גַּם כֵּן לְעִנְיַן חֹל, תַּרַן הַשַּׁ״ז (סק״ז) דְּבְחֹל [ב]אִם יוֹשֵׁב בְּבֵית הַמִּדְרָשׁ אֵין צָרִיךְ לְהַנִּיחַ יָדוֹ עֲלֵיהֶם [כָּל זְמַן שֶׁהוּא בְּבֵית הַמִּדְרָשׁ] דְּהַכֹּל יוֹדְעִין שָׁם שֶׁלָּבְשָׁן מִבְּעוֹד יוֹם וְלֵיכָּא אִסּוּר, וְהַמַּגֵּן אַבְרָהָם (סק״ג) לֹא סְבִירָא לֵיהּ הַאי חִלּוּק, כֵּן כָּתְבוּ הָאַחֲרוֹנִים. וְנִרְאֶה לִי לְתָרֵץ לְדִידֵיהּ בִּפְשִׁיטוּת דְּאַשְׁמוּעִינַן הַגְּמָרָא רְבוּתָא דְּאַף בְּבָא בְּדֶרֶךְ צָרִיךְ לְהַנִּיחַ יָדוֹ עֲלֵיהֶם פֶּן יִפְגְּעוּ בּוֹ אֲנָשִׁים וְיַחְשְׁדוּהוּ שֶׁהִנִּיחַ תְּפִלִּין בַּלַּיְלָה, וְאֵינוּ דּוֹמֶה לָהָא דְּסָעִיף ג׳ בְּהָיָה רוֹצֶה לָצֵאת לַדֶּרֶךְ דְּמַנִּיחָם יָדוֹ עֲלֵיהֶם, וְצָרִיךְ עִיּוּן לְמַעֲשֶׂה. וְהַקָּרוֹב אֲלַי דִּלְהַכִּי הִשְׁמִיט הָרַמְבַּ״ם הַאי בְּרִייְתָא דְּהַשְׁכִּים לָצֵאת לַדֶּרֶךְ שֶׁתָּמְהוּ הַפּוֹסְקִים עַל זֶה, מִשּׁוּם הַאי בְּרִייְתָא דְּכֵיצָד ט״ו עַמּוּד א׳ דְּקָאָמְרָה דְּצָרִיךְ לְהַנִּיחַ יָדוֹ עֲלֵיהֶם וּמַשְׁמַע לֵיהּ דִּפְלִיגֵי אַהֲדָדֵי בָּזֶה וּפָסַק כְּהַאי בְּרִייְתָא דְּבֵיצָה מִשּׁוּם דְּאַבַּיֵי דְּהוּא בָּתְרָא סָבַר כֵּן כְּאַרְצוֹת הַחַיִּים (המאיר לארץ סק״ח) דְּהַבְּרִייְתוֹת סוֹתְרוֹת אַהֲדָדֵי, עַיֵּן שָׁם:

ה * וְיֵשׁ מִי שֶׁאוֹמֵר וְכוּ׳. עַיֵּן בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה (ס״ק יז) בְּמֶה שֶׁכָּתַבְנוּ לַיְלָה וּזְמַן שְׁכִיבָה בְּקְרִיאַת שְׁמַע וְכוּ׳, הוּא מִשֻּׁלְחָן עָרוּךְ (ס״ה), וּמִתַּרְתֵּי בְּזֶה קָצַת קוּשְׁיָא שֶׁל הָאֵלְיָה רַבָּה (סק״ה) שֶׁהֲרֵי אִסּוּר תְּפִלִּין בַּלַּיְלָה אֵינָנּוּ מִשּׁוּם לַיְלָה רַק מִשּׁוּם שֵׁנָה וְכִבְסָעִיף ג׳, וּבְזֶה קָצַת נִיחָא. וּלְפִי זֶה לְאוּתָן הָאֲנָשִׁים הַזְּהִירִין לִקְרוֹת עוֹד הַפַּעַם קְרִיאַת שְׁמַע בְּזִמְנָהּ וְאֵינָן קוֹרִאִין אֶז אֶלָּא כְּדֵי לַעֲמֹד בְּתְּפִלָּה מְתוֹךְ דִּבְרֵי תוֹרָה וּכְדִלְקַמָּן בְּסִימָן רל״ה סָעִיף א׳, אֲפָשֵׁר שִׁישְׁתַּנֶּה זֶה הַדִּין וְעַיֵּן עוֹד בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה בְּמֶה שֶׁכָּתַבְנוּ דְּאִם הוּא לֹא הִתְפַּלֵּל עֲדַיִן וְכוּ׳ אִם הוּא עֲדַיִן יוֹם, דְּאִם הוּא בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת נִרְאֶה לִי דְּלֹא יְבָרֵךְ אָז דִּבְלָאו הָכִי הַפְּרִי מְגַדִּים מְפָקֵפֵק עַל דִּבְרֵי הַמָּגֵן אַבְרָהָם בְּסָעִיף קָטָן ב׳ בְּמֶה שֶׁכָּתַב דִּזְמַן הַנָּחַת תְּפִלִּין הוּא עַד צֵאת הַכּוֹכָבִים, הֲגַם דִּבְוַדַּאי מֻחְלָב לְהַנִּיחַ כֵּיוָן שֶׁלֹּא קִיֵּם עֲדַיִן מִצְוַת תְּפִלִּין דִּבְדִבְרֵי תוֹרָה סְפֵיקָא לְחַמְרָא וְשֶׁמָּא הוּא עֲדַיִן יוֹם וּכְמוֹ שֶׁפָּסַק הַפְּרִי מְגַדִּים בְּאֵשֶׁל אַבְרָהָם (סק״ו), עַל כָּל פָּנִים הַבְּרָכוֹת אֵינָן מְעַכְּבוֹת:

שַׁעַר הַצִּיּוּן

(יט) עוֹלַת תָּמִיד (סק״ד) וּפְרִי מְגַדִּים (משז״ט סק״ה): (יח) חִדּוּשֵׁי רַבִּי עֲקִיבָא אֵיגֶר: (יז) מַגֵּן אַבְרָהָם (סק״ה): (יה) [א]אוֹ רוֹכֵב: ד (טו) ט״ז (סק״ו) וְהַגְּרָ״א לְקַמֵּן בְּסִימָן רס״ו סָעִיף י׳: (יד) בֵּיצָה ט״ו (ע״א): (יג) וּכְשֶׁמַּגִּיעַ זְמַנָּן. דְּאַף דְּהִתִּירוּ חַנ״ל לְהַקְדִּים הַהֲנָחָה בַּלַּיְלָה בְּמָקוֹם דְּלֵיכָּא לְמֵיחַשׁ לְשָׁנָה, אֲפִלּוּ הָכִי לְעִנְיַן בְּרָכָה לֹא רָצוּ לְתַקֵּן לוֹמַר וְצִוָּנוּ קֹדֶם הַזְּמַן. וּמִכָּל מָקוֹם (יג) אִם קִדֵּם וּבֵרַךְ בַּלַּיְלָה כְּשֶׁהֲנִיחָם, אֵין צָרִיךְ לְבָרֵךְ שֵׁנִית בַּבֹּקֶר: (יד) וְיָצָא לַדָּרָךְ. וְדַוְקָא (יג) הוֹלֵךְ בְּרַגְלָיו (יה) [א]אוֹ רוֹכֵב, אֲבָל יוֹשֵׁב בַּעֲגָלָה אָסוּר לְהָנִיחַ, שָׁמָּא יִישַׁן בָּהֶם, וְעַיֵּן בְּבֵאוּר הֲלָכָה (ד״ה כיון): ד (טו) וְשָׁקְעָה וְכוּ׳. רֵישָׁא זוֹ (טו) מְיֻרֵּי בְּחֹל, וּלְחַלְצָן וּלְנָשְׁאָן בְּיָדוֹ הוּא מִתְיָרֵא שֶׁמָּא יִפָּלוּ מִמֶּנּוּ בַּדֶּרֶךְ, וְהִתִּירוּ לוֹ לְהַנִּיחַ יָדוֹ עֲלֵיהֶם וּלְכַסּוֹתָם. וְאַף עַל גַּב דְּבִסְעִיף ב׳ אָמְרִינַן דְּמִכֵּיוָן שֶׁהֵם מְכֻבָּד עָלָיו אֵין צָרִיךְ לְחַלְצָן, שְׁאנִי הָכָא (טז) דְּמִי שֶׁיִּפְגַּע בּוֹ פֶּן יִטְעֶה לוֹמַר שֶׁמָּתַר לְהָנִיחַ אָז תְּפִלִּין, אֲבָל בְּסָמוּךְ מֵיְרֵי שֶׁיּוֹשֵׁב בְּבֵיתוֹ. וְהַאי וְשָׁקְעָה חַמָּה (יז) פֵּרוּשׁ, סוֹף שְׁקִיעָה דְּהוּא צֵאת הַכּוֹכָבִים, דִּבְבֵין הַשְּׁמָשׁוֹת אֵין צָרִיךְ לְחַלְצָן וּמוּתָּרִין כֵּן לְמַעֲשֶׂה. וְכָל זֶה מִדִּינָא, וּכְשֵׁם הָאַר״י זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה (שער הכוונות דרושי תפילת מנחה דרוש ב) כָּתוּב שֶׁהָיָה נִזְהָר לְחַלְצָן אַחַר שְׁקִיעַת הַחַמָּה: (טז) וְקִדֵּשׁ וְכוּ׳. רְצוֹנוֹ לוֹמַר דְּנַעֲשָׂה בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת וְאִי אֶפְשָׁר לוֹ לְשָׂא אוֹתָם בְּיָדוֹ לְבֵיתוֹ מִפְּנֵי קְדֻשַּׁת שַׁבָּת, וּלְהַשְׁאִיר אוֹתָם שָׁם אִי אֶפְשָׁר, דְּהָתָם מְדָרְשׁוֹת שֶׁלָּהֶם הָיוּ בַּשָּׂדֶה מָקוֹם שֶׁאֵין מְשַׁמֵּר (יח) מִפְּנֵי הַגַּנָּבִים, עַל כֵּן הִתִּירוּ לוֹ חֲכָמִים לְנָשְׂאָם עָלָיו דֶּרֶךְ מַלְבּוּשׁ עַד בֵּיתוֹ, אַף צָרִיךְ לְכַסּוֹתָם שֶׁלֹּא יִרְאוּהוּ שֶׁהוּא נוֹשֵׂא תְּפִלִּין עָלָיו בְּשַׁבָּת: ה (יז) מִבְּעוֹד יוֹם. וַאֲפִלּוּ עוֹד הַיּוֹם גָּדוֹל (יט) קֹדֶם שְׁקִיעָה, לְפִי שֶׁכְּבָר עָשׂוּ לַזְּמַן הַזֶּה לַיְלָה וּזְמַן שְׁכִיבָה בְּקְרִיאַת שְׁמַע וּתְפִלָּה שֶׁל עַרְבִית, וְאִם יָנִיחַ בּוֹ תְּפִלִּין יַחְזֹר וְיַעֲשֶׂהוּ יוֹם וַהֲרֵי הֵן שְׁתֵּי קְלוּת שֶׁסּוֹתְרוֹת זוֹ אֶת זוֹ. אַף הָאַחֲרוֹנִים (כ) [ג]דְּמַחֲיֵב לַהֲנִיחָן (כא) וּבְלֵי בְּרָכָה כָּל זְמַן שֶׁהוּא קֹדֶם צֵאת הַכּוֹכָבִים. וְאִם הוּא לֹא הִתְפַּלֵּל עֲדַיִן אַף עַל פִּי שֶׁהִצְּבּוּר הִתְפַּלְּלוּ, אֵין בְּכָךְ כְּלוּם וְיָנִיחַם בְּבְרָכָה (כב) אִם הוּא עֲדַיִן יוֹם, כֵּיוָן שֶׁהוּא אֵינוֹ עוֹשֶׂה שְׁתֵּי קְלוּת הַסּוֹתְרוֹת זוֹ אֶת זוֹ. (כג) וְדַוְקָא אִם לֹא הֵנִיחָן בְּאוֹתוֹ יוֹם כְּלָל, אֲבָל אִם כְּבָר הֵנִיחַ תְּפִלִּין רַק שֶׁרוֹצֶה לְהָנִיחַ גַּם עַתָּה, אֵין רָאוּי לַהֲנִיחָם אִם הִצְּבּוּר כְּבָר הִתְפַּלְּלוּ עַרְבִית: (כ) אַלְיָה רַבָּה (סק״ה) (כא) עַיֵּן בְּבֵאוּר הֲלָכָה (ד״ה ויש): (כב) פְּרִי מְגַדִּים (שם): (כג) פְּרִי מְגַדִּים (משז״ט סק״ו): (כד) עַיֵּן בְּבֵאוּר הֲלָכָה: (כה) פְּרִי מְגַדִּים (שם):

(כו) מַגֵּן אַבְרָהָם (סק״ה): (כז) אַחֲרוֹנִים: ד (מו) ט״ז (סק״ו) וְהַגְּרָ״א לְקַמֵּן בְּסִימָן רס״ו סָעִיף י׳: (מז) ט״ז (סק״ו): (מח) בֵּיצָה ט״ו (ע״א): (מט) בֵּיצָה ט״ו (ע״א):

לִיקוּטֵי דִּבְרֵי הָרַב: א] ובשו״ע הרב (ס״ג) אוסר אף ברוכב. ב] וכ״כ בשו״ע הרב (ס״ב). ג] ובשו״ע הרב (ס״ה) כתב: וטוב לחוש לסברא האחרונה [להניח בלא ברכה. ראה בתהלה לדוד (סק״ג)].

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah